

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. VI. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker:
https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm610.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Danskeren.

Et Ugeblad.

1848. Onsdagen den 22de Marts. Nr. 1.

Forord.

Ordene "Tydsker" og "Svensker" kiender og bruger alle vore Skrivere, men Ordet "Dansker" seer man aldrig, og mange kunde maaskee endog mene, det var et selvgjort Ord af min Pen, dersom det ikke alt for tohundredre Aar siden, ved en ganske besynderlig Hændelse, var ført til Bogs af *Shakspear* i hans "Danske Prinds *Hamlet*", og dette slaaende Beviis paa, at vore Boglærde sædvanlig reent "havde glemt hvad de hed" forklarer kun alt for godt den tykke Uvidenhed om og Ringeagt for alt hvad der *kun* er *Dansk*, som desværre kun alt for kiendelig hersker i vor Læseverden.

Tænkde jeg nu, at der kunde raades Bod paa denne al Danmarks Ulykke blot ved at skrive et *Ugeblad* ved Navn "*Danskeren*", og deri, saavidt mueligt, betragte alt med *Danske* Øine og beskrive alt med *Danske* Ord, da var jeg vist nok en Nar, fordi min Danske Pens Skæbne i Løbet af fyrretyve Aar ellers maatte gjort mig meget klogere; men jeg fortvivler dog endnu ikke om, at Danmark jo ved *allehaande* Midzler kan vindes for *Danskheden*, og et af Midlerne, om end et af de allermindste, har jeg fundet, er et virkelig *Dansk Ugeblad*, som i denne forvirret bevægede Tid kunde hjælpe gode *Dannemænd* til at forstaae sig selv og hinanden, og vel er det et Vovestykke for mig, paa mine gamle Dage, uden synderligt Haab om Bistand af yngre Penne, at begynde paa Sligt, men jeg er nu engang en gammel Vovehals i den Danske Læseverden, og tør ikke lade noget uforsøgt, som muelig kunde bidrage til *Danskhedens* Redning fra det store Skibbrud, der aldrig truede den øiensynligere end nu.

Desuden, saa naar jeg seer tilbage paa de sidst forløbne Maaneder, da opdager jeg strax, at det har været mig umuligt at skrive om andet end *Danmark* og *Danskhedens* Fare og Frelse, og deres mørke og lyse Udsigter for Øieblikket, medens jeg paa den anden Side slet ikke kunde overtale mig til, efter Sædvane, at udgive et saakaldt "Flyveskrift" derom, da især min "Lykønskning til Danmark med det Danske Dummerhoved og den Danske Høiskole" har lært mig, at det var kun "Liggeskrifter" jeg hidtil fik udgivet om *Danskheden*. Om nu dette *Ugeblad* kan faae bedre Kaar og virkelig blive et "Flyveblad", det er vistnok et stort Spørgsmaal, men just derfor maa jeg ogsaa finde det Umagen værd at prøve, for ikke siden at høre den Bebreidelse især af mig selv: det var dog immer mueligt, og ingenlunde urimeligt, at netop i det nærværende 3Øieblik et *Dansk* Ord kunde finde et *Dansk* Sted i vor lille Læseverden.

Det er nemlig soleklart, i det Mindste for mig, at dersom vi, midt i *Folkelighedens* Aarhundrede, som det *Nittende* er, endnu ikke har faaet eller vil have andet Begreb om *Dansk* end *Utydsk*, ligesom *Polakkerne* ved *Polsk* kun synes at forstaae *urussisk*, *upreusisk* og *uøsterrigsk*, da maa det snart gaae Danmark ligesom det gik Polen, thi da havde vi enten aldrig havt, eller havde dog tabt vor Berettigelse til at være et *Folk* og at udgjøre et Rige i virkelig, *menneskelig* Forstand, og dog kunde intet være urimeligere med et Folk, som det *Danske*, hvis lille Kongerige, under en meget farlig Beliggenhed, er blevet saa ældgammelt, at Ingen veed, i hvilket Aarhundrede, end sige da, hvad Aar det er stiftet, thi her beviser den blotte Alder, at der maa have været et meget stærkere *Sammenhold* i det lille Folk, med sit lille *Fæderneland* og sit unanseelige *Modersmaal*, end Nogen paa fri Haand skulde formode. Tidens Tand er jo vist nok bidhvas, saa det kan synes rimeligt nok, at den dog tilsidst maatte faae Bugt med det lille seilivede *Danske* Folk, der syndes at ville trodse den, ja, mange tør vel endogsaa mene, det var rimeligt nok, at det ældgamle Folk selv kunde være træt af Møie og mæt af Dage, selv finde, det var til ingen Nytte mere i denne Verden, ja, finde, at fremfor alt i disse urolige Tider var det 4bedst at ligge i sin Grav, med en kiøn *Latinsk* eller *Tydsk* Gravskrift over sig, hvori der stod med forgyldte Bogstaver, at det *Danske Folk* med samt sit Modersmaal var salig hensovet og skulde hvile i Fred. Dette er nu imidlertid slet ikke min, og jeg tør sige, heller ikke den *Danske* Tankegang, for, hvad Tiden og dens hvasse Tand angaaer, da tænker jeg: *Tiden* er jo selv meget ældre baade end du og

Danmark, saa den maa dog vel, ligesom vi, have bidt sine bedste Tænder istykker, og i alle Maader have lært at fare i Mag og lade skikkelige Folk leve, saalænge de kan, og *Tiden* i Frankrig har jo desuden høitidelig afskaffet *Dødsstraf* for *politiske* Forbrydelser, saa hvis det *Franske* Folk, trods alle sine politiske Forbrydelser, kan beholde Livet, mister det forholdsviis uskyldige *Danske* Folk dog vist ikke nu sin Smule Liv, uden det skulde giøre en Ulykke paa sig selv. Hvad nu det angaaer, at giøre en Ulykke paa sig selv, da hører man vel ikke sjelden, at det skeer i *Danmark*, men det skeer ogsaa i *England* og *Frankrig*, hvor man derfor dog aldrig tænker, at hele Folket kunde falde paa med Forsæt at giøre det Samme, og hvad mig selv angaaer, saa, skiøndt jeg ogsaa føler, jeg bliver ældre hvert Aar og har havt det surt nok i denne syndige Verden, saa finder jeg dog ikke mindste Lyst til at tage mig selv af Dage, allermindst i disse bevægede Tider, da jeg meget mere kommer min Børnelærdom ihu, at i rørte Vande ser godt at fiske, og glæder mig derover baade paa egne Vegne, og paa Danmarks, som jo er et gammelt *Fiskerleie*, der stod sig godt, mens Sildene vrimlede saaledes i *Øresund*, at man, som gamle *Saxo* skriver, kunde slaae dem med Aarerne og tage dem med Hænderne. Vel falder det mig ind, at for *tolvhundrede* Aar siden, eller saa ved et Pas, skal der have været en ældgammel Konge i *Danmark* ved Navn *Harald Hildetan*, som, da han havde mistet sine *Hildetænder* (Huggetænder), blev kied ad Livet, og opæggede derfor selv med Flid sin Frænde Kong *Ring* paa hin Side Sundet til at møde sig paa *Braavalle-Hede*, hvor han da ogsaa faldt, efter at have været forsynlig nok til selv at lade sin Gravskrift riste med Runer i en Klippe; men dels agter man jo nu det Hele baade om ham og alle vore ældgamle Danekonger for idel Æventyr, og Runeskriften paa *Runemo* for lutter *Narre-Streger*, og dels saa varsler netop dette i mine Øine høist mærkværdige Danske Oldsagn en ganske anden Vei. For det Første var det nemlig i alt Fald ikke Lyst til Døden, der, efter Sagnet, drev *Harald Hildetan* til *Braavalle-Heden*, men heller Frygt for Døden i sin værste, kiedeligste Skikkelse, som "*Straa-Døden*" ogsaa i mine Øine er, saa han tænkte kun, som det *Danske* Ordsprog lyder: ligesaagodt springe i det, som krybe i det, og dernæst anmærker de Gamle selv, at det var uidentivl kun hvad man kalder *Folke6snak*, at det store *Braavalle-Slag*, hvori alle det gamle Nordens Kæmper mødtes og de Fleste faldt, skulde havt saa urimelig en Grund, da man dog selv høit oppe i *Norge* havde hørt, det var, som sædvanlig, en *Falske-Blakke*, ved Navn *Brun*, der havde sat Splid mellem Kongerne paa begge Sider ad *Øresund*, saa de foer i Harnisk for at ødelægge hinanden, og at den samme *Falske-Blakke* baade kiørde for *Harald Hildetan* til Valpladsen og slog ham ihjel under Kampen, da han saae sit Ram. See, det er der Rimelighed i, og naar de Gamle lægger til, at den *Falske-Blakke* var uidentivl *Odin* selv, som fra Arildstid havde været de *Danskes* Skytsaand, men var nu blevet kied ad dem, ligesom *Stærkodder*, da er jeg vel for godevenne med gamle *Odin* til at tage det bogstavelig, men da *Stærkodder* Odinsfostre, vor gamle Staabi, virkelig, efter Alles Sigende, var paa den anden Side i *Braavalle-Slaget*, saa tør jeg ikke nægte, der jo, paa Aandens Sprog, var noget deri, saa at med deres gamle Kong *Hildetan* opgav det gammeldanske Folk ogsaa paa en Maade Aanden, uden at det dog nær saa meget var Aandens, som det var Dødens Skyld.

Men hvor ganske anderledes staaer ikke Sagerne i *Danmark* nu, saa hverken vilde det *Danske Folk*, om det end var nok saa bange for at døe *Straadød*, udæske sin gamle Grande, ikke heller skal nu saa let nogen *Falske-Blakke* sætte Splid imellem dem, da de har fundet paa selv at gjæste hinanden, og blive hver Gang enigere om, at *Nordens* Grander, baade for gammelt Slægtskabs Skyld og til deres eget Bedste, herefter nødvendig maa, som gode Fostbrødre, staae Last og Brast med hverandre. Og spørger man mig, hvor al den Kjærlighed nu saa hovedkulds er kommet fra, da svarer jeg kækt: naturligviis er den kommet igjen med *Odin*, som fra Arildstid ingenlunde blot var *Danmarks* men hele *Nordens* Skytsaand, eller har man kanskee midt i Danmark endnu ikke hørt, hvor det ligefra dette Aarhundredes Begyndelse har runget baade i Skov og Fjeld af Skjaldekvad i Nordens gamle Aand, saa at døde eller hendøde *Folkene i Norden*, da de billedlig eller paa Billedsproget opgav deres Aand, saa maae de dog vel ogsaa paa Billedsproget leve op igjen, naar Aanden kommer over dem, med mindre de skulde være blevet saa forhærdede *Dødbidere*, at de ikke fandt hele *Folke-Livet* saameget som et *Aandedræt* værdt. Vel kan det nu let synes, som at saa forhærdede *Dødbidere* var netop det *Danske Folk* blevet, thi ingensteds i Norden har Skjaldekvadet i den gamle Aand enten runget saa høit eller saa uophørlig fra Anden *April* 1801 til midt i *Marts* 1848, og dog hersker der vel ingensteds i *Norden* endnu saa tyk Uvidenhed om *Asamaalet* og giver sig saa grov en Ringeagt tilkiende for det, som midt i *Danmark*, si den saakaldte *Danske Læseverden*; men jeg har dog altid i den Anledning baade tænkt og sagt: *Skinnet bedrager*, og ingensteds meer end i *Danmark*, hvor mange Munde baade smiler fornemt ad *Asamaalet* og snakker tosset om det, medens Hjerterne dog hoppe dem i Livet, naar de hører det. Og nu faaer vi det da at see, om det *Danske Folk* virkelig har mere Lyst til at døe og begraves end til at leve og see gode Dage, for nu er det ganske vist og bliver daglig klarere, at det *Danske Folk* hverken kan leve længere af Brød alene, eller af alt det *Suul* med, der voxer paa al Markens Svin, men at nu maa der *Aand*, *Folke-Aand* til, og tænker man endnu, den lader sig forskrive enten fra *Frankrig* eller fra *Tydskland*, da vil man dog snart nødes til at lære, det er kun *Vinden*, ikke Aanden, der blæser eens over alle Lande, saa enten maa der være en *Dansk Aand*, med en egen Lyd og Kraft, Ild og Farve, Glands og Sving og Vingeslag, over det *Danske Folk* og i det *Danske Tungemaal*, eller der er slet *ingen* Aand, slet ingen aandelig Kraft til at holde sammen, til at staae fast mod det Fremmede og Fjendtlige, til at bevise sin Indfødsret paa Guds grønne Jord, og til at glæde sig med hinanden over det ældgamle *Fællesskab* paa Mark og Hede og paa Bølgen blaa, over *fælles* Bedste, *fælles* Kamp og Seier, *fælles* Dansk, udødeligt Minde.

9ja, det er klart og bliver nu en af Dagene soleklart, nu har det *Danske Folk* *almindelig Valg-Ret*, ja, ikke blot *Valg-Ret* men *Valg-Tvang*, thi vi har, trods al muelig Frihed, dog kun to store Herrer at vælge imellem,

det er Livet og Døden, *Folke-Livet* og *Folke-Døden*, begge To i deres allerkiendeligste velbehagelige Skikkelse, som *Dansk* og *Tydsk*, *Grunddansk* og *Høitydsk*, og Valget giælder til Verdens Ende, saa nu vil, nu skal, nu maa det vise sig, om det er sandt, hvad de mange Munde har sagt og de mange Penne skrevet, at det *Danske Folk*, for at *have Fred*, vil meget heller døe paa *Tydsk* end leve paa *Dansk*, eller jeg har Ret, som endnu baade siger og skriver, hvad jeg længe var saa godt som ene om at sige og skrive, at naar galt skulde være, naar der var ingen anden Redning, vilde mit Folk dog heller *døe* i en Fart paa *Dansk* end leve længe paa *Tydsk* og faae den sene Død at lade Giæns træde sig ihjel.

Ja, om saa end alle andre Folk paa Jordens Kreds kunde slaae deres Pjalter sammen og blive rige deraf, saa kan det *Danske* og *Tydske Folk* det dog i Evighed aldrig. Det *Tydske Folk* har nemlig altid været som *Pharaos* magre Kiør, der aldrig blev federe af Alt hvad de slugde, saa en langt federe Mundfuld end det lille *Danmark* vilde aldrig være at kiende paa det store *Tydskland*, og for *Dansken* at holde halvt med *Tydsken*, det var aabenbar som at give sig 10i Ulvs Mund, hvoraf der hverken heelt eller halvt slippes ud igien. Eller har man virkelig glemt, kan man nogensinde glemme i *Danmark*, at det *Tydske* "der Teufel hole" klinger langt anderledes end "skynd dig Ole!" anderledes høit og bydende, haardt som Flint og stærkt som Brændeviin! Eller veed man ikke, hvormed *Tydskerne* ved *Weichselen* aabenlyst sætter Mod i deres Brødre ved *Elben* og ved *Eideren*; veed man ikke, det er med den rene Regning, at da *Tydskerne* i firehundrede Aar har været vore *Skolemestere* og *Dydsmønstre*, saa at al vor saakaldte "*Intelligens*" er *Tydsk*, det jo da kan aldrig feile, at naar vi skal holde Raad med *Tydskerne*, maae vi lade dem raade, og snakke dem med den grundige Videnskabelighed, det "gewaltige" Sprog og den uhyre store Literatur efter Munden!

Eller, da det *Danske Folk* rigtignok for Øieblikket er saa uvidende i Tankelov-Kyndigheden (Logiken), at alt dette neppe rører dem; er de da ogsaa blevet saa hjerteløse, at de ikke mere finde Forskjel som paa Nat og Dag imellem hvad man nu kalder "*Staten*" og hvad der fra Arildstid hedder "*Danmarks Rige?*" Føler man slet ikke med mig, at Konst-Ordet *Stat* er saa bælgmørkt, at man deri hverken kan skielne *Dansk* fra *Tydsk* eller Ven fra Fjende, er saa koldt som Iis og saa tungt som Bolt og Jern, mens *Fædernelands-Navnet*, *Danmarks Rige*, var saa lyst for utallige 11Slægters Øine som Bøgen i Mai, var saa varmt selv for haarde Kæmpers Hjerte, som et Moderskiød, og var saa let at bære, at det vel i to Aartusinder gav Træsko-Folket Vinger, naar det gjaldt om at vove Livet, især mod *Tydskerne*, for *Fædernelandet?*

Ja, det er jo dog vist og soleklart, at der er ikke og har aldrig været uden et *eneste Danmarks Rige* paa Jorden, saa om det veed vi godt, *hvor* det ligger, *hvad* det er, og hvad det vil sige, om vi der kan enes og forstaae hinanden og raade selv for det lidt vi har, eller om de Fremmede *tydsker* op imellem os, saa vi ikke forstaaer andet end hvad der forstaaer sig selv, at vi enten skal lade dem raade for os og for alt hvad vi har, eller vi skal stimes og djævles med dem baade tidlig og silde, hvad vi Danske umulig kan længe holde ud. Og det er ligesaa vist, om det end ikke her er nær saa vitterligt, at "*Stat*" det kalder man alt det, der staaer til det falder under een Pidsk og med samme Snit, enten det saa staaer i Europa, Asien, Afrika eller Amerika, og enten det er Jøder og Tyrker, eller Danskere og Tydskere, der er smækket sammen, og at endelig en *Stat*, bestaaende af *Danmark* og *Schleswig-Holstein*, ikke engang kunde faae et Fælles-Navn, som *Danske* Tunger kunde udtale, end sige da faae en *Fædernelands-Historie*, som ikke hver *Dansk* maatte blegne og synke i Jorden ved at høre eller læse!

Nu altsaa er det snart afgjort, om det *Danske* 12*Folk*, som staaer og falder med *Danmarks Rige*, vil leve eller døe, leve i sin Moders Skiød eller døe i Slesvig-Holstenernes Arme, og jeg troer endnu, at alle Danskere, ligesom jeg, vil ikke blot foretrække Livet, men selv Døden i *Danmarks*, vor Moders Skiød, for Alt hvad der kan findes i Slesvig-Holsteens Favn, man kalde det saa Død eller Liv, og byde os, med al Verdens Guld, alle *Tydsklants Bøger* i Tilgift! Denne min Tro grunder sig naturligviis, som al virkelig Tro, paa en vidunderlig men klar Anskuelse og paa en dunkel men dyb Følelse, nemlig paa *Anskuelsen* af *Folke-Livet* som et sammenhængende Heelt, og paa *Følelsen* af min *hjertelige* Eenhed med *Folket*, selv i den Slægt, der hidtil ikke fattede *Folke-Aanden* og derfor ei heller kunde reise sig i *Aandens Kraft* til ægte *Dansk Bedrift*. Af Troen udspringer Haabet, og naar derfor kun det *Danske Folk*, saa at sige eenstemmig, vægrer sig ved at opoffre *Danmarks Rige* for Slesvig-Holsten, for hele *Tydskland*, ja, for hele Verden, da skal intet andet bringe mit *Danske* Haab til at glippe, hvor urimelig stort og æventyrligt dette Haab end midt paa Marken synes de Fleste.

Asamaalet.

- 1 **T**irsdag og Onsdag,
Torsdag og Fredag,
De holder sammen,

De svigter ei,
Snakker med Gammen
Om *Tyr* og om *Frey*,
Om *Odin* og *Thor*,
laar som ifjor,
Endnu som i *Asamaals*-Tiden!

2 *Danmark* og *England*,
Norge og *Gothland*
End har tilbage
Saa under Laag
Asernes Dage
Og Billed-Sprog,
Og Skatten er stor,
Thi *Guldet* i Nord
I Munden har *Asernes Dage*!

3 Det dog beklage
Asernes Dage,
At kun forblummet
De er i Ry,
At den forstummed,
Høisangen i Sky
Om *Asernes Graad*,
Om Raad og om Daad
Af *Odin* og alle hans Frænder!

4 Afgude-Vrimlen,
Steenstøtte-Himlen,
Fik paa vor Slette
Løn som forskyldt,
Men med Urette
Dog *Asernes Tylt*,
Med Aand og med Ord,
Sank døde til Jord,
For de var Sangfugle i Norden!

5 Pennen har jordet
Mundharpe-Ordet,
Tegned med Stave
Dog uden Svig:
Værdt at opgrave
Er *Asernes Lig*,
Og Liv kan det faae,
Naar blæse derpaa
Vil Skjalden, mens han er i Aande!

6 Pennen tildækker,
Tungen opvækker,
Som en *Vaulunder*
Og som en *Thor*,
Oldtids Vidunder,
Høisangen i Nord,
Og Viismanden *Kvaser*
Om *Vaner* og *Aser*
Da giver al Verden Besked!

7 Derfor, I Unge!
Bærer paa Tunge,
Fører paa Tale
Oldtidens Sang!
Bygger Høisale
Til *Aser* af Klang!
Med Kraft da udspringer,
Med Glands sig udsvinger
Af Hallen den *Nordiske Aand*!

- 8 Kraft er hans Kiende,
Lys vil han tænde,
15 Gammen ham følger,
Daad er hans Fjed,
Sorgen han dølger,
Og værner om Fred,
Og, rigtig fortolket,
Han Livet hos Folket
Som Fuglen i Lunden gjør frit
- 9 I *Jubelaaret*,
Nu har I Kaaret;
Er I af Blodet:
Asernes Blod,
Har end I Modet:
Mand-Løvernes Mod;
Da brat det sig klarer,
At aldrig *Barbarer*
Var *Aser* paa *Aandernes* Maal
- 10 Ved *Baldersbaalet*
Skal *Asamaalet*
Lysne paa Tungen,
Kiærmindeblaat,
Prise Skjoldungen
Som *Dannemarks* Drot,
I Takten og falde
Med *Dannemarks* Skjalde,
Til *Dandsen* paa *Bølgerne* blaa!
- 11 *Dandsen* udover
Rullende Vover,
Brusende *Bølger*:
Dannemarks Lyst,
Bølgende følger
Vor *Havfrue-Røst*,
Og vist, efter *Vane*,
Sin Væddeløbs-Bane
Har *Sleipner* paa *Havet* endnu!
- 12 16 *Frem*, ei tilbage,
Asernes Dage
Gaae giennem alle
Uger og Aar,
Taktfast som *Skjalde*,
Fra *Tidernes* Vaar;
Thi kan det ei feile,
Jo klart sig maa speile
I *Asamaal* *Tidernes* Løb!
- 13 *Tirsdag* med *Ære*
Navnet maa bære,
Onsdag sig rimer
Kun med hans *Kløgt*,
Som har hos *Mimer*
Raads-Kilden opsøgt,
Og *Torsdag* derefter
Maa tee sine *Kræfter*,
Til *Fredag* med *Glands* slutter *Fred!*
- 14 *Høder* og *Balder*
Høstens *Guldalder*
Op fra det *Dunkle*
Bringer da frem,
Øinene finkle
Som *Sole* paa dem,
Saa herlig optage

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

De Asernes Dage
Til Evigheds-Sole med Syn!